

Sociální informatika

Informatika – věda o informaci

- 1957 - Karl Steinbuch – Německo, automatické zpracování informací, označení pro obor počítačová věda
- 1960 - A. I. Michajlov, A. I. Čornyj a R. S. Gil'jarevskij – SSSR, teorie vědeckých informací a informačních služeb, používání informačních technologií různými komunitami
- 1962 - P. Dreyfus – francie, informatique: informace + automatický, Společnost pro počítače a aplikace (Société pour l'Informatique et Applique – SIA) - design systémů a softwaru
- 1962 - Walter F. Bauer, Richard Hill, Werner Frank a Frank Wagner – USA, firma Informatics, název chráněn jako obchodní značka zákony, užívání pojmu do krachu firmy v r. 2000 blokováno: odmítnuta i žádost asociace ACM o změnu názvu na Society for Informatics

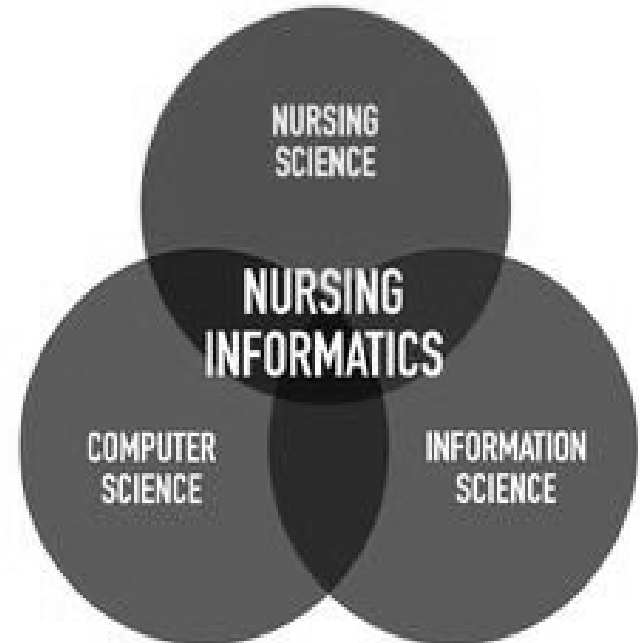

Informatika – věda o informaci

- Hans Wellich – Británie, 70. léta, informační věda nejasný název, návrh přijmout označení informatika:
- v názvu se objevuje tvar odkazující na vědu (po vzoru matematika),
- splňuje kritéria pro novou vědu – skládá se z jednoho slova
- implikuje hlavní téma disciplíny
- nemůže být zaměněn za jiné jméno, je snadno pochopitelný
- dají se z něj odvozovat další slova
- díky vývoji v USA neúspěšný , díky vlivu koncepce ze SSSR používaný jako synonymum

Informatika – věda o informaci

- Saul Gorn:
- informatika je **průnik tří oblastí** – informační vědy, počítačově vědy a aplikovaného oboru

Informatika – věda o informaci

Informatika (informatics)	Počítačová věda (computer science)
<ul style="list-style-type: none">• zaměření na informaci a její zpracování• vzájemný vliv technologií s organizačními strukturami lidí• širší kontexty - sociální, ekonomické, politické ad.	<ul style="list-style-type: none">• zaměření na samotný počítač

- informatika se zabývá studiem, designem a použitím datových struktur a jejich transformací mechanickými prostředky
- trend v USA – School of Informatics

Sociální informatika

- získá veřejnost díky internetu lepší přístup ke kvalitnějším informacím?
- zlepší internetové propojení knihoven, nemocnic a škol veřejné služby a vzdělání veřejnosti?

Sociální informatika

- vznik pojmu – 1996
- interdisciplinární obor – jakých oborů se týká?
- čím se zabývá a co zkoumá?
- co je to technologický determinismus?
- co naopak tvrdí sociální informatika?
- co je to sociální kontext?

Paradox produktivity

- paradox produktivity – co to je? Jak je vysvětlován?
- jaké výhody nepodporující vzrůst produktivity může informatizace přinášet?
- jaké jsou sociální vysvětlení paradoxu produktivity?

Sociální informatika v SSSR

- sociálně-komunikační věda
- zobecňuje speciální disciplíny okruhu (knihovnictví, archivnictví, bibliografická věda, muzejnictví ...)
- teorie informačních služeb společnosti – jak optimalizovat informační služby společnosti, institucím
- zkoumá sociální informaci a její komunikaci
- sociální informační systémy a jejich prvky
- vznik z vědní informatiky – věda o vědecké komunikaci (vědecké informace, zákonitosti vědecko-informační činnosti)

Koncepty

○ **Afordance:**

- designový aspekt objektu, který naznačuje, jak může být objekt používán (Norman)
- možnost jednání dostupná v prostředí nezávisle na schopnosti jednotlivce vnímat tuto možnost (Gibson)

○ **Užitečnost** (usefulness) =
prospěšnost (funkčnost, utility) +
použitelnost (usability)

Výzkumné přístupy sociální informatiky

- **Normativní** – analytický, kritický – doporučení pro profesionály – jak dizajnovat, implementovat, používat ICT
 - různé výsledky → empirická fakta – vliv na praxi
 - identifikace rozdílů při porozumění uživatelů a přizpůsobení způsobů práce v komplexu sociokulturních vztahů
- **Analytický** – teorie o ICT a empirické studie umožňující jejich vyvíjení
 - vývoj používání ICT v konkrétním prostředí a jeho zveřejnění pro další ICT a prostředí
- **Kritický** – ICT z mnoha perspektiv
 - průzkum neúspěšných modelů a zhoršených služeb, idealizovaných očekávání všedního používání

Základní myšlenky SI

- **kontext použití ICT přímo ovlivňuje význam a roli ICT** – situačně závislý na prostředí a sociální/organizační dynamice
- **ICT nejsou hodnotově neutrální** – tvoří vítěze a poražené – manažeři, ženy x muži
- **ICT vedou k mnohačetným a často paradoxním následkům** – zamýšlené i nezamýšlené, jiné na různých místech
- **použití ICT má morální a etické aspekty se sociálními důsledky**

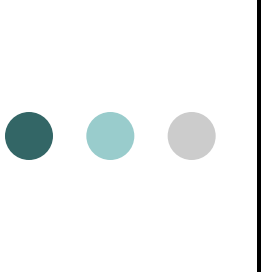
Základní myšlenky SI

- **ICT jsou konfigurovatelné** – komponenty ICT systémů tvoří v každé organizaci jedinečnou sbírku
- **ICT se drží historické trajektorie** – každý komponent je vývojovou sérií produktů, spíše sociální historie než technický pokrok (sociální struktury, politické síly)
- **koevoluce vývoje/designu ICT systémů a jejich použití** – implementace je sociální aktivita, znovu orientuje práci a život v systému. Adaptace ICT sociálního systému

Teorie sítí aktérů (Actor network theory)

- odmítá – **technologický determinismus**: vývoj technologie sleduje vlastní logiku, technologie determinuje způsob svého používání
 - **sociální redukcionismus**: společnost používá technologie jak sama chce, sama o sobě technologie bez role
- popisuje konstrukci a používání informačních technologií a infrastruktur, odmítá dualitu mezi technickým a netechnickým
- síť aktérů = propojení jednání se všemi *technickými i netechnickými* faktory, které je ovlivňují
- heterogenní síť, v níž všechny entity mají stejný status pro vysvětlení (technologie stejně jako lidský činitel)

Teorie sítí aktérů (Actor network theory)

- dva koncepty – *inskrípce*: popisuje jak jsou očekávané vzory použití technických artefaktů vtěleny do jejich vývoje a skutečného používání
 - *translace*: schopnost přiblížit během vyjednávání s různými budoucími uživateli hledané cíle různými způsoby, aby došlo k široké podpoře vyvíjené technologie

HANSETH, Ole – MONTEIRO, Eric. Understanding Information Infrastructure. Chapter 6: Socio-technical webs and actor network theory [online]. [c 1998] [2006- 10-5] Dostupné z:

<http://heim.ifi.uio.no/~oleha/Publications/bok.6.html#pgfId=913144>

Význam sociální informatiky

- pomáhá různě dizajnovat a konfigurovat ICT
- pomáhá změnit sociální praktiky kvůli zvýšení jejich použitelnosti
- dopady na veřejnou politiku, profesionální praktiky, vzdělání ICT profesionálů
- vývoj teorií napomáhající efektivnímu profilování ICT pro dané sociální prostředí
- zkoumá nové sociální fenomény, které vznikají, když lidé používají informační technologie (jak vzniká důvěra mezi lidmi pracujícími ve virtuálním týmu?)

- KLING, Rob. Learning about information technologies and social change: The contribution of social informatics. *The Information Society*, Vol. 16, No. 3, 2000. Str. 217-232